

جایگاه و نقش آموزش و فرهنگ سازی در حوزه حمل و نقل و ترافیک

27 اسفند 1403

یکی از مبانی اولیه و چهارچوب های ساده جوامع متمدن، رعایت قوانین راهنمایی و رانندگی است که متأسفانه در جامعه ما هنوز چندان جدی گرفته نشده و به آن به عنوان خطی قرمز و غیرقابل جبران نگریسته نمی شود.

به نظر می رسد خلاء اساسی در این زمینه آن است که این قوانین با جان و روح افراد آمیخته نشده است؛ قوانینی که بسیاری صرفاً به منظور اخذ گواهینامه رانندگی، نگاهی گذرا به آن می اندازند و سپس به معرض فراموش می سپارند. به همین دلیل، همواره با مشکلات فیزیکی و روانی ناشی از عدم رعایت این قوانین از سوی شهروندان و مقرر کردن انواع جریمه ها از سوی قانونگذاران روبرو هستیم.

امروزه در شهر قزوین و همچنین در سایر شهرهای بزرگ کشور مشکلات ترافیکی، نمود فراوانی پیدا کرده و باعث نارضایتی مردم و بروز برخی ناهنجاریها و قانون شکنی ها از طرف تعداد معدودی از شهروندان شده است. طبق بررسی های به عمل آمده، مشخص شده که مشکلات حمل و نقل شهرها یک معلول چند علتی است که یکی از راه حل های ارائه شده در این زمینه، آموزش قوانین و ارتقای فرهنگ ترافیک در بین شهروندان می باشد.

آموزش ایمنی مسایل ترافیکی با تأثیراتی که برای استفاده کنندگان از این بخش می گذارد، موجب می شود احتمال خطاهای انسانی کاهش یابد. این تأثیرات شامل تغییر در ادراکات، شناخت ها، گرایش ها، مهارت ها و رفتار انسانی است. ایمن سازی ترافیکی در سالهای قبل عمدتاً شامل اقداماتی نظیر استفاده اجباری از کمربند ایمنی، پایین آوردن حداکثر سرعت مجاز، بهسازی نقاط تصادف خیز، ارائه طرح های مدیریت ترافیکی و نظایر اینها بود. این نوع اقدامات اساساً متمرکز بر عوامل راه و وسیله نقلیه بودند اما در حال حاضر کشورهای پیشرفته، بنا بر توصیه سازمان بهداشت جهانی، در سیاست ایمنی راه تجدید نظر کرده و برای علوم رفتاری حداقل به همان اندازه علوم مربوط به راه و وسیله نقلیه اهمیت قائل شده است. این امر باعث شده که آموزش و اجرای قوانین و مقررات در رأس سیاست جدید ایمنی و ترافیکی قرار گیرد.

آموزش مفاهیم ترافیکی از کودکی

بر اساس تجارب کشورهای پیشرفته بهتر است آموزش و فرهنگ سازی در خصوص مفاهیم ترافیکی همانند بسیاری دیگر از موضوعات، از سنین کودکی آغاز شود. این امر علاوه بر این که در ایمنی و سلامت روزمره کودکان مفید است، نوعی ضمانت اجرایی به هنگام بزرگسالی آنها فراهم می کند.

اهمیت این موضوع، زمانی آشکار می شود که بدانیم جامعه ایران اساساً جامعه ای جوان با درصد

بالایی از افراد زیر هجده سال است. همچنین مطالعات تحلیلی تصادفات شهر قزوین طی سال های اخیر حاکی از آن است که بخش قابل توجهی از تصادفات جرحی و فوتی عابر پیاده که در این شهر به وقوع پیوسته ، مربوط به کودکان کمتر از 12 سال است که بالاترین سهم را در این فقره از تصادفات دارند.

کودکان از آسیب پذیرترین اقشار جامعه در حوادث ترافیکی هستند که باید با تدابیر و برنامه های اساسی در ابعاد مختلف و با همکاری کلیه سازمان های مرتبط، حمایت های لازم از این قشر به عمل آید تا بتوان از آسیب ها و تبعات احتمالی که آن ها را تهدید می کند جلوگیری کرد و شرایط حضور ایمن این قشر در محیط های شهری را فراهم نمود.

برخلاف بزرگسالان، کودکان هنگام آمد و شد در سطح شهر، بلوغ لازم برای دانستن این که چه کاری باید انجام دهند و چه چیزی را انجام ندهند ندارند. بدون نظارت بزرگسالان و آموزش نحوه استفاده از تجهیزات ترافیکی، کودکان ممکن است خود را در معرض خطر قرار دهند.. بنابراین بهتر است قبل از این که خطری کودکانمان را تهدید کند و برای آن ها مشکلی ایجاد شود، نحوه حضور در فضاهای شهری، به ویژه خیابان های شلوغ و پر تردد و آشنایی با مفاهیم و قوانین ترافیکی را به آن ها آموزش دهیم. آموختن مفاهیم و قوانین اولیه و ساده ترافیکی نظیر نحوه کار کردن چراغ راهنمایی و رانندگی ، آشنایی با تابلوهای راهنمایی و رانندگی، نحوه عبور از خیابان و ... می تواند تا حد زیادی از بروز تصادفات و حوادث ترافیکی برای کودکان جلوگیری نماید.

سابقه آموزش مفاهیم ترافیکی در کشور و نقاط ضعف و قوت آن

سابقه آموزش در کشور ما، چه در محیط های آموزشی، چه در خانواده و چه در محیط های کار و جامعه، پر است از انواع مبانی و مقدمات نظری خشک، بی روح و فرار که هزینه و زمان زیادی صرف آنها می شود اما بلافاصله به فراموشی سپرده می شوند، در حالی که اهمیت آموزش های عملی و کاربردی، به ویژه به کودکان، در زمینه های گوناگون علمی، هنری، اجتماعی و ... امروزه بر همگان آشکار است.

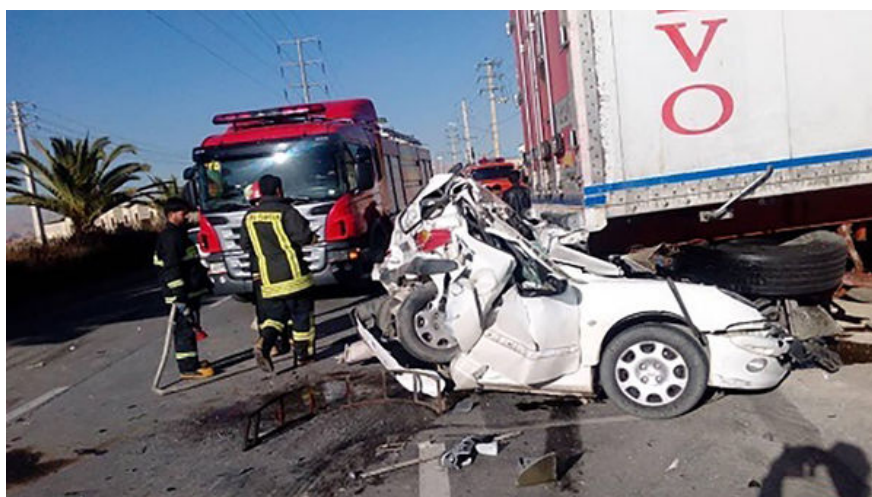
نکته دیگری که باید به آن توجه کرد، این است که اگرچه در سال های اخیر، آموزش مسایل ترافیکی تا حدودی در کتاب های درسی مقاطع مختلف تحصیلی گنجانده شده است اما بررسی اجمالی این آموزش ها نشانگر نقاط قوت و ضعفی است که در ادامه به آن ها اشاره می شود :

نقاط قوت :

- ۱- تکرارهرساله دروس مربوط از پایه دوم ابتدایی تا پایه پنجم حداقل دریکی از دروس فارسی و اجتماعی و به ویژه درکتابهای آزمایشی که درآینده به صورت گسترده توزیع خواهد شد.
- ۲- استفاده از زبان کودک و قالب داستان برای آموزش مفاهیم مربوطه.
- ۳- توأم ساختن آموزش با مشاهده و یادگیری از راه تمرین به ویژه درکتاب اجتماعی سوم ابتدایی .

نقاط ضعف :

- ۱- داشتن اشکالات فنی از لحاظ علم ترافیک در متن و نیز در تصاویر کتاب های درسی .
- ۲- نبودن محتوای آموزشی درپایه اول ابتدایی .
- 3- محدوده بودن حجم اختصاص یافته با توجه به اهمیت و ضرورت خاص آموزش ترافیک
- 4- اگرچه اصل تداوم ، از اصول برنامه ریزی درسی و به مفهوم تکرار آموزشهای مهم درهرپایه تحصیلی می باشد و تکرارآموزش ها بعنوان نقطه قوت تلقی می گردد، ولی باید توجه داشت که این تکرار باید توأم با تعمیق مناسب باشد، در صورتی که ملاحظه می کنیم تعلیمات اجتماعی پایه سوم مطالب بسیار کاملتری ازدوپایه بعدی دارد، ازاین رومی توان گفت اصل توالی در آموزش و یادگیری رعایت نشده است.
- 5- بعلت کمبود حجم کتاب های درسی ، به بسیاری ازمسائل مربوط به ترافیک توجهی نشده است.

روش های آموزش مفاهیم ترافیکی

بررسی ها نشان می دهد که بهترین شیوه فراگیری آموزش های ترافیکی به وسیله فیلم های آموزشی از طریق صدا و سیما صورت می پذیرد و پس از آن در مدرسه توسط معلم ، کتب و مجلات است. اولویتهای بعدی فراگیری آموزش های ترافیکی نیز مربوط به پارک های ترافیک ، نمایش های خیابانی و تابلوهای تبلیغاتی سطح شهر است.

* آموزش از طریق رسانه های گروهی (سمعی و بصری)

رسانه های گروهی از جمله ابزارهای آموزشی پرمخاطبی هستند که می بایستی در آموزش مورد استفاده قرارگیرند. امروزه رسانه های گروهی توسعه زیادی یافته اند و از تکنولوژیهای بسیار پیشرفته در آموزش، اطلاع رسانی و تبلیغ استفاده می کنند.

در این میان رسانه هایی که از ابزارسمعی و بصری برای بیان و ابلاغ پیام خود استفاده می کنند ، از جذابیت بیشتری برخوردارند. تصویرمی تواند ارتباط بیش تری با مخاطب برقرار کند و از آن جا که تصویر نیاز به داشتن سواد خواندن و نوشتن ندارد، مخاطبین بیشتری را پوشش می دهد.

استفاده از قالب داستان و نمایش در تولیدات هنری سمعی و بصری باعث می شود که مخاطب تأثیر بیشتری پذیرفته و با شخصیت های آنها هم ذات پنداری کند.

از این رو شناخت این رسانه ها، ظرفیتهای کار با آن ها، بررسی سوابق روشها، گستره تأثیر و بهره گیری تمام و کمال از آن ها در خدمت اهداف آموزشی، بسیار لازم و ضروری است.

* سایر شیوه های آموزش

گرچه تأثیر آموزشی رسانه های سمعی و بصری به مراتب از سایر رسانه های نوشتاری بیشتر است، اما باید توجه داشت که هر کدام از این ابزار آموزشی کارکرد خود را دارد و می تواند در صورتی که درست استفاده شود بسیار تأثیرگذار باشد.

مطبوعات، کتاب، انیمیشن، اینفوگرافیک ، بروشور، پوستر و ... از جمله ابزار آموزشی کم هزینه و پربازده هستند.

بررسی اطلاعات جمع آوری شده و سوابق فعالیت هایی که در زمینه شیوه های آموزشی ترافیک ، در سال های اخیر انجام گرفته نشان می دهد اگرچه حرکت هایی شروع شده اما این حرکت ها ، در مقابل نیاز بسیار گسترده و متنوع مخاطبان، کافی به نظر نمی رسد.

به عنوان مثال از ظرفیت مطبوعات کمتر استفاده شده، حال آنکه می توان با هزینه های اندک، صفحاتی را در مطبوعات به آموزش فرهنگ ترافیک اختصاص داد. به نظر می رسد آنچه باعث کم کاری در این عرصه شده است، صرفاً کمبود بودجه نیست چرا که بودجه های به مراتب بیشتری در بخشهای دیگر هزینه شده است ، بلکه باید گفت مشکل اصلی کمبود نیروی کارآمد در این زمینه است. مثلاً برای کار در مطبوعات در زمینه ترافیک ، هم به مهارت در نویسندگی و هم به دانش حمل و نقلی نیاز است که متأسفانه تعداد افرادی که واجد هر دو خصوصیت باشند در مطبوعات ما بسیار کم هستند.

● سعيد مافی، مسوول آموزش معاونت حمل و نقل و ترافیک شهرداری قزوین